

TEMAT: „WBREW MODZIE A NAPRZECIW ŻYCIU”. O NISZCZYCIELSKIEJ SILE DOPALACZY.

CELE:

Uczeń:

- zna i rozumie funkcjonowanie terminu „dopalacz”/ „dopalacze” w kontekście językowo-społecznym,
- zna i rozumie pojęcia : „psychodeliczny” i „kognitywny”, hipertermia,
- rozumie i dostrzega niebezpieczną rolę dopalaczy w życiu młodych ludzi,
- potrafi wskazać źródła i sytuacje, w których młodzież może zetknąć się z dopalaczami,
- orientuje się w typologii dopalaczy,
- zna konsekwencje prawne i zdrowotne wynikające z zażywania i dystrybucji dopalaczy,
- wnioskuje,
- potrafi samodzielnie sporządzać notatki,
- umie określić swoje stanowisko wobec problemów społecznych(w tym wypadku mody na dopalacze),
- doskonali umiejętność formułowania opinii,
- potrafi korzystać ze źródeł internetowych,
- potrafi dokonać analizy i interpretacji filmu edukacyjnego w kontekście tematu o zagrożeniach wynikających z zażywania dopalaczy

METODY:

- heureka,
- wykładowa,
- burza mózgów,
- mapa mentalna,
- drama

FORMY:

- praca w parach,
- praca w grupach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- Film edukacyjny „Kolekcjonerzy mocnych wrażeń. Moda na dopalacze”, reż. Renata Zając, Wyd. WAM, Kraków 2011.

CZAS REALIZACJI:

1-2 godziny

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Nauczyciel zaczyna zajęcia od przedstawienia tematu i celów zajęć.
2. Prowadzący prezentuje uczniom film Wydawnictwa WAM pod tytułem „Kolekcjonerzy mocnych wrażeń. Moda na dopalacze”.

Przed projekcją nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda z nich w czasie projekcji ma zwrócić uwagę na określony aspekt zjawisk związanych z istnieniem i popularnością dopalaczy. Uczniowie pracują w odniesieniu do filmu, jak i innych źródeł wiedzy i obserwacji życia współczesnego.

- A) GRUPA I – zdefiniuj pojęcie dopalaczy w języku polskim. Wskaż, czym różni się naukowe rozumienie tego terminu od interpretowania pojęcia w kontekście języka potocznego. Jak określa się dopalacze w języku angielskim?
- B) GRUPA II – wskaż miejsca (sytuacje), w których młodzi ludzie mogą najczęściej spotkać się z dopalaczami lub mają do nich łatwy dostęp. Wyjaśnij, z czego wynika popularność dopalaczy? Kto należy do potencjalnych uzależnionych od dopalaczy?
- C) GRUPA III – wymień rodzaje dopalaczy spotykanych na rynku oraz wskaż zagrożenia wynikające z zażywania tych środków.

3. Projekcja filmu.

4. Zebranie wniosków. Omówienie wyników prac poszczególnych grup:

A) GRUPA I

DOPALACZ// DOPALACZE – termin ten wywodzi się z terminologii lotniczej. Nazwa odnosi się do określenia urządzenia stosowanego w samolotach bojowych (rzadziej cywilnych) w celu zwiększenia ciągu silnika turboodrzutowego poprzez spalanie dodatkowego paliwa za turbiną. Daje to przyrost ciągu o kilkadziesiąt procent.

Ostatnie lata przyniosły inne znaczenie pojęcia „dopalacze”. W powszechnym rozumieniu **DOPALACZE** to substancje o działaniu stymulującym, euforyzującym, relaksującym i halucynogennym. Pod pojęciem **DOPALACZE** mieszczą się substancje i mieszanki psychoaktywne, które nie znajdują się na liście substancji kontrolowanych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Główną przyczyną sięgania po dopalacze jest chęć zmiany nastroju, stanu swojej psychiki. Inne motywacje to: sposób na zwiększenie koncentracji, szansa na zmniejszenie zmęczenia, uczucia głodu.

Profesor Jacek Bomba, psychiatra oraz kierownik Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży CMUJ przywołuje określenia z języka angielskiego, jakimi określa dopalacze, m.in.: „party drugs” oraz „designer drugs”.

UZUPEŁNIENIE NAUCZYCIELA:

W języku angielskim dopalacze określa się też mianem: „*smart drugs, legal drugs*”, *highs, herbat high, boosters, party pills*”. To środki o działaniu psychoaktywnym i psychodelicznym.

W języku angielskim słowo „*smart*” znaczy ostry, mocny, silny.

Psychodeliczny – odznaczający się wzmożoną wrażliwością na bodźce i skłonnością do urojeń (zwł. euforycznych).

Nazwa sklepów „*smart shops*” pochodzi od rodzajów sprzedawanych tam substancji, tzw. *smart drugs*, które w założeniu mają poprawiać funkcje kognitywne człowieka. (kognitywny – poznawczy)

Slangowo słowo „**dopalacze**” używa się przy określaniu środków dopingujących dla sportowców, ale także dla nazwania rozmaitych odżywek oraz napojów energetycznych.

Nauczyciel może przedstawić krótko historię zakładania w Polsce sklepów stacjonarnych zajmujących się sprzedażą dopalaczy.

Pierwszy sklep stacjonarny z dopalaczami otwarto w Łodzi w 2008 roku. Po nim powstawały nowe w kolejnych miastach naszego kraju. I tak do końca września 2010 roku sprzedaż dopalaczy odbywała się w wyspecjalizowanych sklepach (tzw. *smart shops*) stacjonarnych i internetowych.

Owe podmioty gospodarcze (sklepy stacjonarne do czasu zakazu) zamieszczały informacje, że dopalacze są, a przynajmniej niektóre z nich, bezpieczną alternatywą dla szkodliwych efektów zażywania powszechnie znanych narkotyków. Faktycznie jednak informacje te dotyczyły tego, że sprzedawane produkty nie zawierają substancji objętych w tamtym czasie kontrolą prawną. Takie stwierdzenie miało niewiele wspólnego z bezpieczeństwem potencjalnych użytkowników. Wiele dopalaczy zawiera substancje zanieczyszczone, co poświadczałoby ich niską jakość i wątpliwą jakości proces produkcyjny.

Obecnie sprzedaż stacjonarna jest w Polsce nielegalna. Stało się tak na skutek ustawy z dnia 27 listopada 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 8 października 2010 roku / Dz. U. z 2010 r. Nr 213, poz. 1396 podaje, że sprzedaż tzw. „dopalaczy” określanych przez ustawodawcę jako środki zastępcze jest zakazana na terenie RP. Osoby oraz podmioty gospodarcze łamiące ten zakaz mogą otrzymać grzywnę w wysokości od 20 tysięcy do miliona złotych. Niestety zakaz sprzedaży dopalaczy na terenie RP ograniczył, ale nie wyeliminował zjawiska handlu tymi środkami/.

W Europie Zachodniej sprawa stanowisk wobec dopalaczy nie jest jednoznaczna. Restrykcje wobec dystrybutorów dopalaczy są stosowane w Szwecji, Belgii i Irlandii, ale w innych krajach europejskich sklepy z dopalaczami funkcjonują legalnie (np. w Wielkiej Brytanii, Niemczech i Holandii).

GRUPA II

Miejsca i sytuacje w których można spotkać dopalacze, gdzie jest do nich łatwy dostęp:

- kluby i dyskoteki,
- puby,
- bary studenckie,
- imprezy i spotkania towarzyskie,
- akademiki
- „Zielone Szkoły”, wyjazdy integracyjne
- świat mediów
- fora młodzieżowe

- międzynarodowe targi środków psychoaktywnych (w roku 2011 takie targi odbyły się w Maladze, w Hiszpanii)

Źródła popularności dopalaczy:

- moda społeczno-kulturowa
- zachęta znajomych
- chęć spróbowania czegoś nowego
- potrzeba akceptacji

Potencjalni nabywcy dopalaczy, potencjalni uzależnieni:

- młodzi ludzie (uczniowie, studenci)
- ludzie ze świata mediów (muzycy, aktorzy, dziennikarze, DJ)
- przedstawiciele niektórych zawodów (górnicy, lekarze)

GRUPA III

TYPOLOGIA DOPALACZY:

- A) **DOPALACZE KOLEKCJONERSKIE**, to takie, które adresowane są do kolekcjonerów tabletek (ci zamieszczają je w klaserach, przynajmniej taka jest wersja oficjalna). Na dopalaczach kolekcjonerskich pojawia się napis: „Nie do spożycia przez ludzi”,
- B) **ZIOŁA LUB ICH MIESZANKI** wykorzystywane w obrzędach religijnych w Afryce, Ameryce Środkowej i Południowej, pochodzenia naturalnego. Producenci tego typu dopalaczy zastrzegają na opakowaniu „produkt nie zawiera żadnej chemii”. To oczywiście tylko chwyt marketingowy,
- C) **TABLETKI, KAPSUŁKI:**
- **SYNTETYCZNE** : **BZP** (podobne działanie do amfetaminy), **TFMPP** (zbliżone działanie do amfetaminy), **KANABINOIDY** (przypominają haszysz), **MEFEDRON** (reklamowany jako „sok do kąpieli”), **NIEDOSZŁE LEKI** (niezbadane pod względem bezpieczeństwa zażywania przez pacjentów, niektóre z tych leków są silnie toksyczne),
 - **NATURALNE** : **MIESZANKI ZIOŁOWE** (w postaci suszu, skretów), **SZAŁWIA WIESZCZA** (liście, skrety, ekstrakt), **FLY AGARIC** (muchomor czerwony w postaci suszu), **KRATOM** (nazwa drzewa liściastego, w sprzedaży susz z liści tego drzewa albo ekstrakt), **AGRYGEIA NERVOSA** (daje efekty zbliżone do LSD), **SPICE /SENCE**,
- D) **MAGICZNE PŁYNY**
- E) **SOLE I PUDRY**

ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE ZE SPOŻYWANIA I STOSOWANIA DOPALACZY:

- Hipertermia (stan podwyższonej temperatury, powyżej 40 stopni Celsjusza),
- Hiperwentylacja (często związana z padaczką), przyspieszony oddech,
- Drgawki,
- Bóle głowy,
- Bezsenność,
- Zaburzenia układu sercowo-naczyniowego (zawały)
- Problemy z układem pokarmowym (wątroba , żołądkiem, bóle brzucha, wymioty, nudności, zatrucia),
- Stany lękowe, apatia, urojenia, ale też nadmierne pobudzenie (prowadzące m.in. do depresji, schizofrenii)
- Nadmierna potliwość,
- Szczękościsk,
- Skurcz mięśni

5. Nauczyciel prosi uczniów, by ci w parach przygotowali krótkie scenki dramatyczne, w których zaprezentują , w jaki sposób ludzie mogą zachować postawę asertywną w kontakcie z dopalaczami lub tymi, którzy je rozprowadzają.

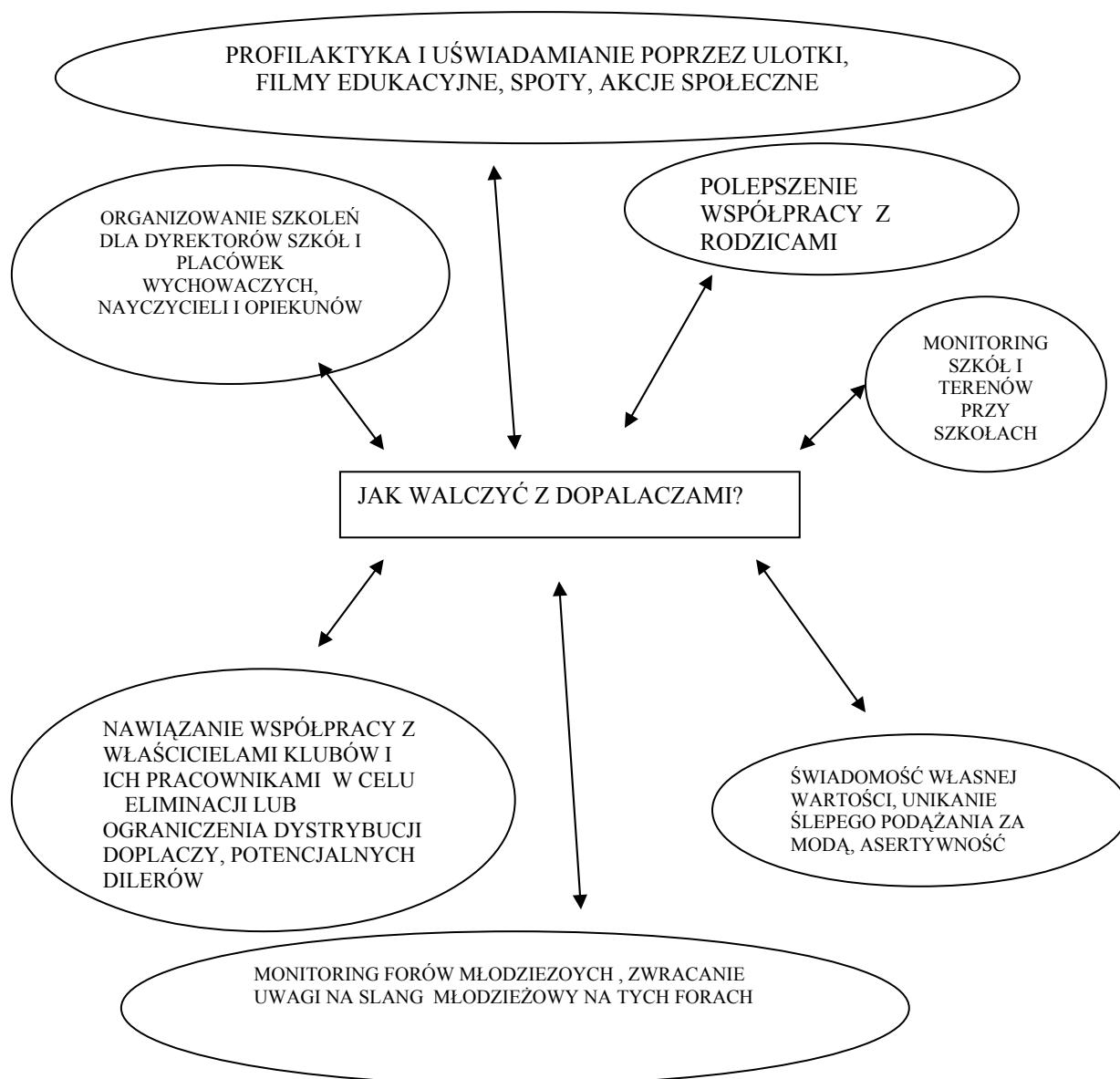
6. Nauczyciel wskazuje na przykład trzy pary uczniów i prosi o przedstawienie wyników prac.

Może to być na przykład:

- Spotkanie kolegów w akademiku, jeden z nich jest dilerem,
- Wyjazd integracyjny uczniów (np. „Zielona Szkoła”) - koleżanka zabrała ze sobą środki euforyzujące i stara się nakłonić swoją przyjaciółkę do ich zażycia,
- Praca na nocną zmianę w kopalni lub szpitalu (jeden z pracowników zażywa tabletkę, by poczuć się lepiej, jego kolega to zauważa i próbuje nakłonić znajomego do rezygnacji z nałogu).

7. Nauczyciel inicjuje burzę mózgów i prosi uczniów, by wskazali sposoby walki z dopalaczami.

8. Zebranie wniosków w postaci mapy mentalnej.

9. Podsumowanie nauczyciela.

Dopalacze wypełniają lukę w spadku zainteresowania narkotykami twardymi. Ci zaś, którzy sięgają po dopalacze niejednokrotnie nie zdają sobie sprawy z faktycznego składu i działania tych substancji. Wiele osób sięga jednak po te środki z powodu mody i nacisków środowiska. Nie brak też takich ludzi, którzy wiedząc o działaniu dopalaczy, żyją w nadziei, że wszelkie negatywne konsekwencje zażywania ich ominą.

Dlatego dopalacze, jak każde nowe zjawisko stanowią wyzwanie dla systemów monitorujących, środowisk nauczycielsko-opiekuńczych, czy szeroko rozumianej polityki społeczno-zdrowotnej. Trzeba mówić głośno o konsekwencjach zażywania dopalaczy, które należą do środków uzależniających i ich zażywanie prowadzi do poważnych konsekwencji. Należy wspierać i promować centra profilaktyki leczenia uzależnień, rozpowszechniać dostęp do telefonów zaufania i grup wsparcia. I co najważniejsze, zawsze mieć świadomość własnej wartości oraz posiadać jasno określone cele życiowe, a nie poddawać się modzie.

10. Praca domowa

- *Obowiązkowa*

W formie eseju ustosunkuj się do opinii profesora Zbigniewa Nęckiego: „*Dopalacz to sztuczna noga emocji*”.

- *Nadobowiązkowa*

W dowolnej formie literackiej napisz antyreklamę dopalaczy.

Autor konspektu: Renata Faron- Radzka